

Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe'

Opricht op 12 november 1974

Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

KringNieuws

Hart voor Historie

Colofon

52e jaargang, nummer 2,
mei 2022
KringNieuws verschijnt
minimaal 8x per jaar

Secretariaat:

Koestraat 65, 4931 CR
Geertruidenberg
Telefoon: 06 38825668

E-mail:

info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Redactie:

John François

Kopij voor KringNieuws

john.francois@hotmail.com

Sluitingsdatum kopij:

02 september 2022

Druk: Ergon, grafimedia te
Eindhoven

Afzonderlijke hoogtepunten:

Lezing actueel	1
Verslag vorige lezing	2
Verslag ALV	3
Nieuwe uitgave	4
Toekomst OKG	5
Divers nieuws / agenda	6

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Speciale aandacht

www.canon-geertruidenberg.nl

Rekeningnummer:

Rabobank
NL42 RABO 0115 6003 10
KvK nr. 40271212

Uitnodiging lezing: " 600 jaar Biesbosch! "

Datum: donderdag 19 mei 2022
Spreker: Lotte Jensen
Locatie: de winterkerk Geertruidkerk.
Tijd: 20.00 uur (inloop 19:30)

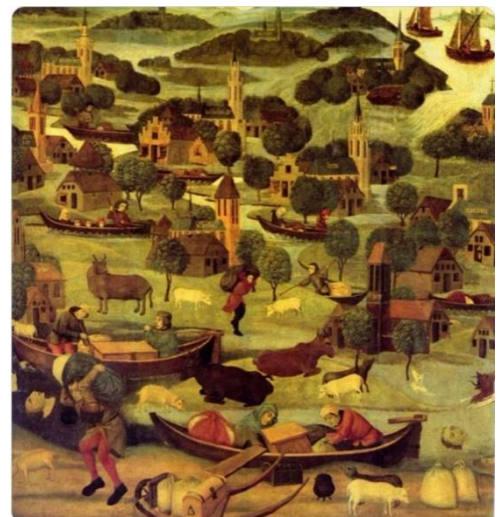
Lotte Jensen

Eind augustus 2021 verscheen het boek 'De grote en vreeselijke vloed: De Sint Elisabethsvloed 1421-2021' van prof. Dr. Lotte Jensen Hanneke Asperen en Marianne Eekhout. Naar aanleiding van dit boek geeft Lotte Jensen op donderdag 19 mei, aanvang 20.00 uur een lezing in de Oranjezaal van de Geertruidkerk in Geertruidenberg. De

toegang bedraagt € 7,50, maar leden van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' hebben gratis toegang. Hiervoor **moet u zich aanmelden** door een e-mail met uw gegevens te sturen naar info@geertruidkerk.nl o.v.v. lid OKG. Vergeet die avond uw **lidmaatschapskaart** niet mee te nemen. Zeshonderd jaar geleden vond de Sint Elisabethsvloed plaats, een van de grootste

watersnoodrampen uit de Nederlandse geschiedenis. In de nacht van 18 op 19 november 1421 braken de dijken door en veel dorpen verdwenen voorgoed in de golven. Rondom de vloed hebben zich tal van verhalen in het collectieve geheugen genesteld. In die nacht zouden honderdduizend mensen en 72 dorpen zijn verdronken en verdwenen. In één nacht zou de Biesbosch zijn ontstaan. En het kindje Beatrix zou in een wiebelende wieg in het overstromingsgebied hebben rondgedreven, een wieg die door een kat in evenwicht werd gehouden. Ze zou in Kinderdijk zijn aangespoeld. Via kronieken werden de nodige onjuiste cijfers en gebeurtenissen verspreid. Het merendeel van de gegevens is intussen ter discussie gesteld. De precieze datum is volgens de auteurs van het boek niet juist, het aantal verdronken dorpen is onzeker, maar zeker geen 72 en het ontstaan van de Biesbosch nam vele decennia in beslag. Het aantal van honderdduizend slachtoffer strookt evenmin met de werkelijkheid en zal eerder rond de tientallen hebben geschommeld. Het verhaal van de miraculeuze redding van het kindje in de wieg is een legende die in leven werd gehouden door de beeldingskracht van schilders en verhalenmakers uit de negentiende eeuw. Allemaal wetens(w)aardigheden die op 19 mei zonder twijfel garant staan voor een bijzonder interessante lezing in de Geertruidkerk.

**De toegang is gratis voor leden
Meldt u aan!!!!**

Verslag lezing: “De kermis komt!”

Datum: donderdag 21 april 2022
 Spreker: Karel Loeff
 Locatie: de winterkerk Geertruidkerk.

De jaarlijkse kermis was voor veel gemeenschappen het hoogtepunt van het jaar en viel vaak samen met een jaarmarkt of de plaatselijke wielerronde. Op het dorpsplein stonden jongleurs, goochelaars en kwakzalvers en in tenten kon men de vrouw met de baard, wonderen der natuur zoals een nijlpaard uit Egypte, allerlei rariteiten en technische snuffjes als de toverlantaarn ‘bezichtigen’. In de loop van de negentiende eeuw kwam daar het vermaak bij dat wij tegenwoordig met het woord kermis associëren.

Het begon met de draaimolen, die toen nog werd getrokken door een paard. Daaruit ontwikkelden zich de stoomcarroussel en de zweefmolen en vanaf dat moment ging het steeds hoger en sneller.

Erfgoeddeskundige en zelfverklaard ‘kermisfanaat’ Karel Loeff uit Laren is al vanaf zijn zevende jaar geraakt door de kermis. Hij bleek een wandelende encyclopedie en zorgde daardoor voor een verrassende lezing, waarin de aanwezigen zich geen moment verveelden. De vele beelden, waarvan sommigen uit de gemeente Geertruidenberg, gaven een prachtig beeld van ‘de kermis van toen tot nu’. Loeff is ook een fanatiek verzamelaar; zo is hij in het bezit van een van de twee overgebleven vlooiencircussen; zonder vlooiën, dat dan weer wel.

De kermistraditie stamt al uit de middeleeuwen. In die tijd was de kermis nog verbonden aan de kerk. Het woord kermis is dan ook een verbastering van het woord *kerkmis*. De aantrekkingskracht tot de kermis is er volgens Karel Loeff nog steeds. Vooral het versterken van het saamhorigheidsgevoel maakt de kermis volgens hem tot een unieke aangelegenheid. “De kermis is voor veel mensen een ontmoetingsplek. Naast vriendschappen komen er op de kermis al jarenlang relaties tot stand. In plaatsen als Volendam geldt bijvoorbeeld dat veel gehuwde stellen elkaar op de kermis hebben leren kennen.”

Allerlei aspecten en facetten van de kermissen kwamen in de lezing voorbij; van het leven in een woonwagen, tot het olieballen bakken en spelletjes spelen. Mensen gaan jaarlijks naar de kermis, kopen een kaneelstok, gaan een attractie in en drinken in het nabijgelegen café een biertje. De horeca had in 1892 behoorlijke concurrentie, want naast de normale kroegen en herbergen stonden er maar liefst zeven biertenten op de Haarlemse kermis. “Kermis is een traditie dat steeds verandert, maar waarvan de basis tegelijkertijd hetzelfde blijft. Het is een volkscultuur van de eerste orde en is iets dat van generatie op generatie gaat. Het hoort bij onze geschiedenis.

De kermiscultuur in zijn geheel hoort op de lijst van immaterieel erfgoed. Dat betekent een stukje erkenning dat kermis écht cultuur is”, aldus Karel Loeff.

Karel Loeff tijdens zijn lezing

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING DD. 21 APRIL

Donderdagavond 21 april vond na ruim twee jaar weer de Algemene Ledenvergadering van de Oudheidkundige Kring 'Geertuydenberghe' (OKG) plaats. Niet in de ons zo vertrouwde Schattelij, daar zijn momenteel zo'n 45 Oekraïner gehuisvest, maar in de Oranjezaal annex winterkerk van de eeuwenoude Geertruidskerk. Een passend decor derhalve voor een oudheidkundige kring. In totaal waren 28 leden aanwezig en hadden tien leden zich afgemeld. Dat betekent dat ruim 150 leden zich niet afgemeld hadden...

Voor de aan- en afwezigen een verslag van de bijeenkomst.

Na de opening door voorzitter Jan van Gils werd eerst stilgestaan bij het overlijden van een aantal leden en was er een minuut stilte om de overledenen te gedenken. In 2019 waren dat de dames A.A. Krols-Vorstenbosch en J.P. Klip-Mathijssen; in 2020 mev. A.H.M. Thijssen-van Gils en de heren J.H. van Seeters, Mr. A.J.M.G. Claessen, C.W. van den Heijkant en J.L.C. de Kievit. In 2021 ontvielen ons de heren J.W.M. van Lith, B.F.A. Siemerink, C.J. van Helteren, A.J.B.M. Krols, Th. C. Heesters en M.J.M. Rovers.

ALV- en financiële verslagen

De ALV-verslagen van 2019, 2020 en 2021 werden zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd. Vervolgens kwamen de jaarverslagen aan bod. In 2019 trok de spraakmakende tentoonstelling 'Geertruidenberg onder vuur' maar liefst 2500 bezoeker.

De jaarlijkse excursie, georganiseerd door Chris van den Heijkant en John François ging naar het historische stadje Edam. In 2020 werd de tentoonstelling 'Geertruidenberg, verbindende stad' gehouden. Vanwege corona was er dat jaar geen excursie.

Een jaar later konden we ondanks de corona toch een tentoonstelling houden met als thema 'Biesbosch 600 jaar'. De excursie ging naar Wijk bij Duurstede en ook die bestemming bleek een voltreffer. Door het overlijden van Chris van den Heijkant lag de organisatie in handen van John François en Theo Schneijdenberg.

In 2021 is de werkgroep ZOOM heel actief geweest. Met name vanwege het plan voor een nieuwe Plus supermarkt in de vestingwerken. De inzet van Joke Serraris, Theo Schneijdenberg en Jan van Gils heeft er mede toe geleid dat het verwerpelijk plan niet doorging. Bijzonder detail is dat Karel Loeff, directeur van De Erfgoedvereniging Heemschut, hierbij een belangrijke rol heeft gespeeld door tijdens een raadsvergadering een gloeiend betoog te houden om het schootsveld van de vestingwerken ongeschonden te laten.

Diezelfde Karel Loeff verzorgde na de ledenvergadering de lezing over de kernis van toen en nu.

Over de verslagen waren geen op- of aanmerkingen en dat gold ook de financiële verslagen van 2019, 2020 en 2021. De kascommissie, bestaande uit Wim Sluiter en Louw Eijben, had geen financiële ongeregelheden geconstateerd en stelde voor om het bestuur te dechargeren, hetgeen geschiedde. De kascommissie voor 2022 bestaat uit Wim Sluiter en Jan van Dijk, die tijdens de vergadering aangaf zitting te willen nemen in de kascommissie.

Benoeming erelid en huldiging jubilarissen

Dhr. Jan van Gils, Mevr. Wil van den Heijkant met zoon en dochter

Al vele jaren was de in 2020 geheel onverwacht overleden Chris van den Heijkant de zeer gewaardeerde secretaris van de Oudheidkundige Kring. Hij was binnen de OKG een enthousiasmerend bestuurslid, was redactielid van De Dongebode, een uitstekend promotor die zorgde dat mensen lid werden en hij stond jarenlang garant voor een perfect verzorgde excursie. Het bestuur draagt tijdens de vergadering voor om Chris te benoemen als erelid. De aanwezigen zijn het daar unaniem mee eens. Echtgenote Will van den Heijkant, vergezeld door zoon en dochter, nam de oorkonde en een fraaie pot met bloemen met zichtbare trots in ontvangst.

Aansluitend werden een aantal personen door de voorzitter naar voren geroep omdat ze 25 jaar lid zijn van de OKG. Allereerst Jan

van Strien, die naast een oorkonde ook een kistje wijn in ontvangst mocht nemen. Jan is samen met zijn echtgenote niet alleen een trouw bezoeker van de lezingen, maar hij is ook al heel lang de gewaardeerde secretaris van Veers Erfgoed. De andere jubilarissen waren Paul Schmidt en mev. J. Siemering-Dupont, die eveneens een oorkonde en een attentie

ontvingen. Ook Willie van Beijsterveld-Nieuwenhuijsen is 25 jaar lid, maar kon die avond helaas niet aanwezig zijn. Zij ontvangt op een later moment de oorkonde.

25 jaar lid dhr. Jan van Strien

25 jaar lid dhr. Paul Schmidt

25 jaar lid Mevr. Siemering-Dupont

Het Groot Bergs Namenboek van Bas Zijlmans

Het stond niet op de agenda, maar de ledenvergadering was wel een mooi moment om stil te staan bij de presentatie van een nieuw, door de OKG uitgegeven boek, geschreven door stadshistoricus Bas Zijlmans. Voorzitter Jan van Gils stelde terecht vast dat erelid Bas meer dan enig ander van de historie van Geertruidenberg weet. Hij heeft daarover stapels boeken geschreven met de meest uiteenlopende onderwerpen en heeft de afgelopen decennia ongelooflijk veel artikelen ingeleverd voor De Dongebode.

Het bestuur kreeg van hem vellen vol namen van onder andere hofsteden en boerenhoeven, bruggen en pontveren, huis- en bedrijfsnamen, militaire gebouwen, kerken, kloosters, polders (gebiedsnamen), stadspoorten en buurt- en veldnamen. Het moet een gigantische klus zijn geweest om als die namen te verzamelen. Daarom besloot het bestuur om van al die informatie het 'Groot Bergs Namenboek' te laten drukken.

Ans Spee, redactielid van De Dongebode, verzorgde de opmaak en bij EM de Jong uit Baarle-Nassau, sinds mensenheugenis ook de drukker van De Dongebode, te laten drukken. Tijdens de ledenvergadering werd het eerste exemplaar uitgereikt aan Bas Zijlmans. Op zijn beurt bedankte de auteur het bestuur. Hij is, gezien het feit dat hij binnenkort 87 jaar wordt, bezig met het opruimen van zijn archief.

Het Groot Bergs Namenboek is het resultaat van het opsporen van toponiemen. De gegevens zijn, zo vertelde Bas Zijlmans, ontleend aan archieven, literatuur, topografie, kaarten en orale geschiedenis. Het onderzoeksgebied beslaat de stadsvrijheid van Geertruidenberg, de voormalige ambachtsheerlijkheden Standhazen en Drimmelen en het dorp

Dhr. Jan van Gils, overhandigt het eerste exemplaar aan dhr. Bas Zijlmans

Made. In sommige gevallen zijn ook benamingen opgenomen die buiten het gebied vallen, te weten: rondom het Karthuizerklooster van Geertruidenberg, Steelhoven en Den Hout.

Voor de stad Geertruidenberg de tot heden bekende oude benamingen opgenomen, evenals een groot aantal recente benamingen (ná 1900). Er is gestreefd om zoveel mogelijk de oudste en jongste benamingen vast te leggen. Het boek is te koop voor slechts € 12,50 en verkrijgbaar op de maandagavonden in de voormalige officierswoning in De Schattelij. Het boek kan ook digitaal besteld worden via info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

De toekomst van de Oudheidkundige Kring

De Schattelijk is door de gemeente verkocht aan particuliere ondernemers die er een hotel-restaurant annex theater van willen maken. Dat betekent dat de OKG op zoek moet naar een nieuwe ruimte. Inmiddels hebben we van de gemeente De Oude Wacht aangeboden gekregen, waar we in het najaar naar toe gaan verhuizen.

Het Rijksmonument is in 1836 gebouwd op de plaats van de voormalige 'Dordrechtse Poort' die ook wel de 'Waterpoort' genoemd werd. Achter het wachthuis heeft een langgerekt militair magazijn gestaan voor berging van de brandblusmiddelen van het garnizoen. Dat is echter afgebroken en dat is heel spijtig. Want de ruimte in De Oude Wacht is te klein om ook al onze tentoonstellingsspullen op te slaan, dus we zijn nog op zoek naar een opslagruimte. Het bestuur houdt zich van harte aanbevolen voor tips of een oplossing.

Omdat we ook niet meer over een ruimte beschikken waar we onze maandelijkse lezingen kunnen houden, zijn die voorlopig in de Oranjezaal annex winterkerk in de Geertruidkerk. De website is dankzij Petrane Liket, in nauwe samenwerking met de bestuursleden John François en Jan Hoek, geheel vernieuwd. Volgens ons een website waar we heel trots op mogen zijn. <https://geertruydenberghe.nl/>

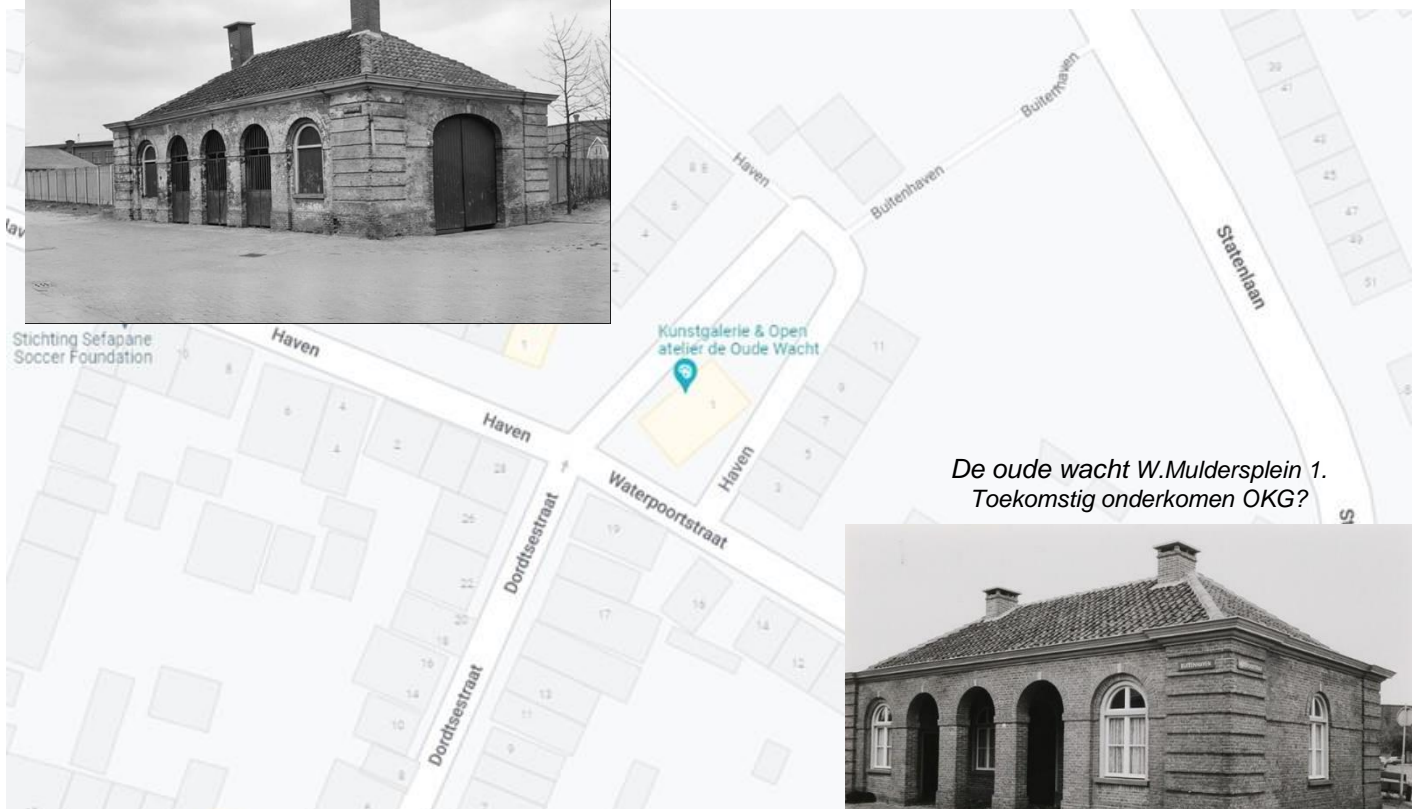
Ook de overige websites van de oudheidkundige Kring, Het canon van Geertruidenberg <https://canon-geertruidenberg.nl/> en Geertruidenberg op de kaart <https://www.geertruidenbergopdekaart.nl/> zullen de komende tijd onderhanden worden genomen. De websites zijn dusdanig verouderd dat deze niet meer worden ondersteund en de goede werking en beveiliging in gevaarkomt.

De excursie vindt dit jaar plaats op zaterdag 1 oktober en gaat dit jaar naar Woerden. Woerden viert op 12 maart dat het 650 jaar geleden stadsrechten heeft gekregen. Ook het rampjaar 1672 (ons Thema voor deze excursie) 350 jaar gelden in het jaar 1672, en de historie van de stad gelegen in de Oude Hollandse Waterlinie gaven de doorslag dit jaar te kiezen voor vestingstad Woerden.

Het bestuur is van mening dat we iets moeten doen aan ons nogal oubollige imago. Het ledenaantal loopt terug en de vraag is hoe we jongeren kunnen enthousiasmeren om lid te worden. We willen De Dongebode gaan samenvoegen met KringNieuws. Naast de traditionele wetenschappelijk verantwoorde stukken is er dan ook plaats voor meer populaire artikelen. Volgens het bestuur is ook de naam Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' aan verandering toe. Het bestuur én de redactiecommissie van de Dongebode komen met de naam Historische Vereniging Geertruidenberg. Bas Zijlmans geeft als enige aan dat hij het daar niet mee eens is. Zijn echtgenote kreeg de lachers op haar hand, door te zeggen dat zij het een heel goede naam vindt. Wordt vervolgd...

Stichting Sefapane
Soccer Foundation

*De oude wacht W.Muldersplein 1.
Toekomstig onderkomen OKG?*

Ledenvaria:

Nieuw leden:

Agenda:

- **Lezingen Oudheidkundige Kring**
19 mei Lotte Jensen, Lezing over 600 jaar Biesbosch (**leden gratis, bezoekers € 7,50**)
22 september in voorbereiding
20 oktober in voorbereiding
17 november in voorbereiding
15 december in voorbereiding

19 januari "de watersnoodramp van 1953", de Heer L. Schoof

- **Vergadering bestuur OKG**
 Nog geen vergaderschema opgesteld.
- Expositie "Op drift" De Geertruidkerk, te zien tot en met september 2022.
[600 jaar Elisabethsvloed - Stichting Behoud Geertruidkerk](#)
 Openingsdagen
[Openingsdagen - Stichting Behoud Geertruidkerk](#)
- **Tienduizenden archeologische rapporten nu digitaal**, volg deze link
<https://archeologieinnederland.nl/nieuws/tienduizende-n-archeologische-rapporten-nu-digitaal>

Routekaart Verduurzaming Monumenten

De website voor en door de partners van de routekaart.

[Routekaart Verduurzaming Monumenten | Duurzaam Erfgoed](#)

Ondersteuning nodig bij toezicht monumenten?

Het Monumentenhuis Brabant biedt in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de provincie Noord-Brabant de mogelijkheid om ingrijpende restauratie- en herbestemmingsplannen voor rijksmonumenten vroegtijdig te bespreken. Meer weten volg deze link,

<http://www.monumentenhuisbrabant.nl/nieuws/>

Van onze bibliotheek

Circulatie heemkunde bladen

Wist u dat binnen de kring diverse bladen circuleren welke in een roulatiesysteem onder de leden worden doorgegeven? Heeft u hiervoor interesse kunt u zich opgeven bij Anne v.d. Berg-ter Schure of via email info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Een overzicht van deze bladen treft u hieronder;

- De Klok	Heemkunde kring Made
- De Mulder	Heemkunde kring Gilze Rijen
- De Wazerwijen	Heemkunde kring Dongen
- Engelbrecht van Nassau	Heemkunde kring Breda
- De Búrt	Heemkundekring Hooge en Lage Zwaluwe
- Effe Lústere	Heemkunde kring Werkendam
- De Waterschans	Heemkunde kring Bergen op Zoom
- Met gansen trou	Heemkunde kring Heusden e.o.
- De Koerier Brab.	Heem en Erfgoed Brabant
- Holland	Historisch tijdschrift
- Immaterieel erfgoed	
- Saillant	Stichting Menno van Coehoorn
- Westerheem	Nederlandse Archeologie
- Zuidwesterheem	Archeologie Zuidwest Nederland
- Vitruvius	Vakblad voor erfgoed professionals
- Terra Cognita	Archeologische vereniging Land van Heusden en Altena
- Archeologisch Magazine	
- InBrabant	tijdschrift van Erfgoed Brabant

Van de redactie

Beste leden van de Oudheidkundige Kring Geertruidenberghe,
 Mocht u kopij willen aanleveren voor het KringNieuws of NieuwsFlits wil ik u dit even mee geven:

De uiterste inleverdatum van kopij voor KringNieuws nr. 3 is **02-09-2022**. Het KringNieuws valt dan in de week van 12-09-2022 in de bus. Mogelijk komt er in de tussen gelegen tijd nog een editie uit maar dat is afhankelijk van het doorgaan van de expositie. En Natuurlijk voor de excursie.

Mocht er tussendoor belangrijk nieuws te melden zijn wordt een NieuwsFlits via email verzonden.

Tip: kent u iemand in uw omgeving die geen lid is maar wel geïnteresseerd in historie druk, de NieuwsFlits even af en doe die dan eens bij deze persoon in de bus.

Stuur **kopij** als Word-document, platte tekst, dus geen opmaak.

Stuur **foto's** (onder vermelding van wie, wat, waar en wanneer) naar **John François:**
john.francois@hotmail.com

Met vriendelijke groet,
 De redactie KringNieuws

